

“ความรู้และการตระหนักรู้การใช้เสื้อชูชีพของผู้โดยสารสายการบินพาณิชย์”
“Airline Passenger Knowledge and Awareness on Life Jacket Utilization”

ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยและผู้ร่วมวิจัย : นางสาว จันทรัตน์ มั่นวิเชียร
งบประมาณที่ได้รับจัดสรร : 20,000 บาท

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การขนส่งทางอากาศ (Air Transportation) เป็นอุตสาหกรรมเชิงพาณิชย์ที่มีขนาดใหญ่และมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจของโลกอย่างต่อเนื่อง โดยสมาคมขนส่งทางอากาศระหว่างประเทศ (IATA) ได้แถลงข่าวการคาดการณ์ว่าอุตสาหกรรม การบินเชิงพาณิชย์จะมีผู้โดยสารสูงถึง 3.6 พันล้านคนในปี ค.ศ. 2016 ซึ่งเมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2011 แล้ว มีจำนวนผู้โดยสารที่โดยสารเครื่องบินมากขึ้นกว่า 800 ล้านคน หรือคิดเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.3 ในช่วงปี 2012 – 2016 (IATA, 2015) นอกจากนี้ บริษัทผลิตเครื่องบินที่มีมูลค่าทางการตลาดสูงสุดในปัจจุบัน คือ บริษัทแอร์บัส ได้รับการสั่งผลิตเครื่องบินขนส่งผู้โดยสาร (Passenger aircraft) และเครื่องบินขนส่งสินค้า (Freighter) ใหม่จำนวนกว่า 29,226 ลำ เพื่อส่งมอบในระหว่างปี ค.ศ. 2013 – 2032 (Airbus, 2014) ซึ่งหมายความว่า การเติบโตในอุตสาหกรรมนี้จะนำไปต่อเนื่องและตอบสนองต่อการต้องการของนักเดินทางอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญที่บริษัทแอร์บัสในความสำเร็จมีหลายประการ อาทิ เช่น ราคาเชื้อเพลิง (fuel price) การเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (eco-efficient) การใช้งานที่ง่าย (simple) ต้นทุนด้านราคา (affordable) รวมถึงความปลอดภัย (safe) ด้วย

ทั้งนี้ ในรอบหนึ่งศตวรรษนับจากการเริ่มต้นการให้บริการธุรกิจการบินที่มีตารางบินในปี ค.ศ. 1914 (IATA, 2013) เป็นต้นมา ความปลอดภัยในการเดินทางทางอากาศเป็นประเด็นสำคัญคู่ขนานไปกับพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการเติบโตทางการตลาด ถึงแม้ว่าอุบัติเหตุทางอากาศสำหรับเครื่องบินพาณิชย์จะอยู่ในอัตราลดลงในแต่ละปีเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนเที่ยวบินที่ให้บริการ ซึ่งเป็นแนวโน้มที่ดีสำหรับการขนส่งทางอากาศ ยกตัวอย่างเช่น อัตราการเกิดอุบัติเหตุในปี ค.ศ. 2013 ลดลงร้อยละ 10 เมื่อเทียบกับปี ค.ศ. 2012 กล่าวคือ ในปี ค.ศ. 2013 อัตราการเกิดอุบัติเหตุมี 2.8 ครั้งต่อจำนวนเที่ยวบิน 1 ล้านเที่ยว และมีผู้เสียชีวิต (Fatalities) 173 ราย ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนน้อยที่สุดนับจากสถิติปี ค.ศ. 2000 เป็นต้นมา นอกจากนี้ ถ้าเปรียบเทียบกับอัตราการเสียชีวิตระหว่างปี 2012 และ 2013 แล้ว พบว่าลดลงร้อยละ 53 หรือ เมื่อเทียบกับอัตราเฉลี่ย 5 ปีก่อนหน้านี้ พบว่าอัตราการเสียชีวิตในปี ค.ศ. 2013 ลดลงร้อยละ 65 (ICAO, 2014)

จากสถิติระหว่างปี ค.ศ.1990-2011 สาเหตุอันดับต้น ๆ ของอุบัติเหตุมาจากอุปกรณ์ขัดข้อง (Equipment failure) ร้อยละ 31 จากความผิดพลาดของนักบิน (Pilot Error) ร้อยละ 27 จากการก่อการร้าย/ความขัดแย้ง/อาชญากรรม (Terrorism/Conflict/Criminal) ร้อยละ 15 ถัดมาคือ สาเหตุจากพนักงานภาคพื้นและบนเครื่องบิน (Ground/Cabin Crew) สภาพอากาศ (Weather) และการรัดเข็มขัด/สภาพอากาศแปรปรวน (Seat belt/Turbulence) ร้อยละ 8 และจากหอบังคับการบิน ร้อยละ 4 (FAA,2012)

อย่างไรก็ตาม แม้สถิติด้านความปลอดภัยจะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่อุบัติเหตุสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น การเตรียมรับมือกับอุบัติเหตุจึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องด้วยอาศัยการจัดการอย่างเป็นระบบ ไม่ว่าจะเป็นด้านระเบียบข้อบังคับ การสร้างและการซ่อมบำรุงอากาศยาน การอบรมบุคลากรประจำหน้าที่ ทั้งภาคพื้นและทางอากาศ เหล่านี้เป็นต้น นอกจากนี้ อุบัติเหตุยังสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ ซึ่งอาจนำไปสู่การตัดสินใจในการลงจอดฉุกเฉิน เนื่องจากเครื่องบินเป็นพาหนะที่เคลื่อนที่โดยใช้ความเร็ว ดังนั้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝันขึ้น นักบินอาจต้องตัดสินใจที่จะลงจอดฉุกเฉินเพื่อความปลอดภัย (Emergency Landing) ซึ่งสถานที่ที่สามารถลงจอดฉุกเฉินได้ แบ่งออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ การลงจอดฉุกเฉินบนบก (Emergency landing on land) และ การลงจอดฉุกเฉินบนน้ำ (Emergency Landing on water หรือ Ditching)

สำหรับการลงจอดฉุกเฉินบนน้ำมีขั้นตอนการอพยพผู้โดยสารออกจากเครื่องบิน(Evacuation) ที่แตกต่างจากการลงจอดฉุกเฉินบนพื้น เนื่องจากผู้โดยสารและเครื่องบินต้องรอคอยความช่วยเหลืออยู่ในน้ำ ดังนั้น เครื่องช่วยพยุงตัวในน้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะลดอัตราการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตจากการจมน้ำได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยทางการบินจึงได้มีข้อบังคับแก่สายการบินในการจัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยพยุงตัวในน้ำสำหรับผู้โดยสารทุกคนไว้ เรียกว่า เสื้อชูชีพ โดยในภาษาอังกฤษใช้ศัพท์โดยทั่วไปว่า Life Jacket หรือ Life Vest ด้วยเหตุนี้ ผู้โดยสารทุกคนจึงต้องได้รับคำแนะนำเรื่องตำแหน่งจัดเก็บเสื้อชูชีพบนเครื่องบิน วิธีการสวม และขั้นตอนการใช้งาน ซึ่งจะฉายผ่านวิดีโอ (Safety VDO) หรือมีพนักงานต้อนรับมาสาธิต (Safety Demonstration) ให้ชมทุกครั้งก่อนเครื่องบินเคลื่อนตัวออกจากประตูทางออก

อย่างไรก็ดี การใช้เสื้อชูชีพมีวิธีการและขั้นตอนที่ต้องเข้าใจและตระหนักถึงเป็นอย่างมากเพราะถ้าใช้ผิดวิธีหรือผิดขั้นตอน อาจกลายเป็นความเสี่ยงต่ออันตรายได้เช่นกันด้วยเหตุนี้ ความสำคัญของเสื้อชูชีพในกรณีเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ช่องทางการรับข้อมูลของผู้โดยสารเกี่ยวกับการใช้เสื้อชูชีพ ความตระหนัก รวมถึงความรู้ความเข้าใจของผู้โดยสารต่อการใช้เสื้อชูชีพจะเป็นอย่างไรนั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยใคร่จะศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้โดยสาร ความปลอดภัยในธุรกิจการบินและเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการเรียนการสอนในวิชาความปลอดภัยทางการบินต่อไป